

Mõnusalt pime ja külm

Akna taga sajab laia lund. Justkui oleksid jõulud käes. Aga tegelikult tuleb nendeni jõudmiseks veel rühkida läbi pika ja pimedada hilissügise. Ning siis tuleb talv, külm ja kõle. Ja see kõik kestab kaua. Tänapäeva inimene peletab pimedust muidugi elektrivalgusega ja külmust keskküttega. Samuti pole vaja muretseda, kas toiduvarusid ikka jätkub kõigile kevadeni. Kuid hirm talve ees pole kuhugi kadunud. Ilmselt istub see meil kusagil sügaval sees.

Ega polegi muud teha, kui katsuda kuidagi hakkama saada. Seda võib teha näiteks kahel vastandlikul viisil, millest kumbagi ei maksa alahinnata. Kõigepealt, laskuda talveks talveune taolisse seisundisse. Pole vaja ülemäära rabelda ja ennast tõestada. Selles seisundis saab edukalt tegelda mõnusate koduste asjadega, näiteks teha käsitööd või lugeda.

Teine lähenemine, mida esimesega kombineerida, on üle-meelikud peod. Ei maksa loobuda veel ühest võimalusest meelt veidi helgemaks muuta ja lõbutseada. Selleks on eelseisv halloween. Olgu see tähtpäev kui tahes ameerikalik, natuke lustida on ikka tore. Ja siis tulevad täitsa oma mardipäev ja kadripäev ning kaugel need jõuludki siis enam.

VIVIKA
VESKI

LUGEJA KÜSIB

Ungari sirelil lehed täpilised ja laigulised

MARI PETERSON

Augustis läks mingite sirelisöödikutega jamaks. Väikesed tiivulised putukad (nii umbes heas toitumuses äädikakärbse suurused) ründasid sirelihekki. Eriti meeldis neile ungari sirel, aga kui sellest oli mahl viimseni välja imetud, ei põlanud nad ära ka valget sirelit. Suve keskel hakkasid ungari sireli leheservad valgeks minema ja augustiks olid lehed täiesti pruuniks kuivanud. See juhtus nii juba mitmendat korda ja iga aasta läheneb putukate rünnak hullemaks. Kellega on tegu ja kuidas neist vabaneb?

Vastab
VÄINO PALLUM

Sirelite, eriti hekina kasvatatavate ungari sirelite lehti imevad laiguliseks tirdid. Need putukad kuuluvad sarnastiivaliste (*Homoptera*) seltsi nagu ka lehetäid ja lehekirbud. Tirte on Eestis üle 300 liigi. Neist on aiakahjuritena tuntud vahtlaste (*Cercopidae*) hulka kuuluv harilik vahustaja (maasikal, astril, floksil, krüsanteemil) ning lehetirtlaste (*Cicadellidae*) esindajad roositirt ja kartulitirt.

Vahustaja vastsed imevad taime-mahla vahu ehk süljetaolise tombukese sees. Lehetirdid ja nende vastsed imevad lehti enamasti nende alaküljel ilma vahuta.

Ühe lehetirdi liigi meelistoidu söömise paik on ungari sirelist hekis, kus tal on ka hea varjuline elupaik.

Kahjur ja tema vastsed imevad lehtedest mahla nokataoliste suistega. Lehtede pealmisel pinnal ilmnevad esialgu väikesed heledad täpid. Kahjustuse süvenedes muutuvad lehed arvukatest täppidest-tähnidest marmorilaiguliseks ning lõpuks kuivavad.

Täiskasvanud tirt on 3–4 mm pikk, rohekas kuni kollakasvalge saleda keha ja laia peaga putukas. Tal on tuhevad hüppejalad ja kaks paari läbi-paistvaid tiibu, mida ta hoiab puhkeolekus katusjalt koos.

Oksa nõrgemalgi liigutamisel tõuseb tirdivalmik lendu või hüppab kau-

gemale. Kõrgekaareline hüpe on selle putuka oluline tundemärk.

Sügisel muneb lehetirt munad hulga kaupa sireliokste koorepragudesse.

Talvitunud munadest ilmuvad mais-juunis veidi lehetäisid meenutavad vastsed ja alustavad mahla imemist lehtede alaküljel. Enne täisealiseks saamist kestuvad tirdivastsed viis korda.

Tähelepanelikul vaatlemisel võib lehtede alaküljel näha vanemate kasvujärkude vastsekestasid. Nende kestade leidmine on tirdi tegutsemise kindel tunnusmärk.

Tirtide paljunemist ja laialdase levikuga kahjustust soodustas tänavuse suve pikalt kestnud päikeseline ja kuiv ilm. Tuulevarjulises kasvukohas muutisid nad hekipöösaste lehed inetult laiguliseks, kohati isegi pruuniks.

Tirtide tõrjeks pritsige sirelihekki kevadel enne pungade avanemist tõrjevahendiga Neko Kevadprits. See hävitab talvitunud mune. Esimeste kahjustustunnuste märkamisel pritsige sireleid süsteemse tõrjekemikaali Actara 25 WGga (2 g/10 l) või Confidor WG 70ga (3–4 g/10 l).

Sellele kahjurile vähem mõjuvalt toimivad putukamürk Fastac 50 (6–8 ml/10 l), Mavrik 2F (4–5 ml/10 l) ja Neko. Pritsimisest on rohkem kasu, kui teete seda varahommikul, mil tirdid alles külmatarretuses (mitte külmunud!). Pritsimisvedelik suunake lehtede alapinnale. Samuti pritsige heki alust maapinda, kuhu kahjurid laskuvad.